

Kilińskiego Jana

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Stare Miasto

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1921

Opis

Jan Kiliński (1760-1819) szewc, radca miejski, jeden z przywódców mieszczan podczas powstania kościuszkowskiego. Pochodził z Trzemeszna w Wielkopolsce, do stolicy przybył około 1780 roku i dość szybko stał się jednym z najlepszych rzemieślników w tym mieście. Od 1789 roku mieszkał we własnej kamienicy przy ul. Szeroki Dunaj. W 1791 roku został deputowanym Starego Miasta, zaś rok później radnym. Aktywnie uczestniczył w przygotowaniach do wybuchu insurekcji, to on wyznaczył jej termin na 17-18 IV (podczas wcześniejszych przesłuchań przez władze carskie to on wydobył z żołnierzy potrzebne mu informacje). Po zaciętych walkach na terenie Starego Miasta, Muranowa i Grzybowa został wybrany dowódcą straży królewskiej pilnującej króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Początkowo związany z jakobinami, po serii wykonanych przez nich samosądów skłaniał się ku działaczom prawicowym. Po upadku powstania więziony przez władze carskie w Twierdzy Pietropawłowskiej w Petersburgu a potem w głębi Rosji. W Warszawie znalazł się dopiero po czterech latach i wycofał się z życia politycznego. Autor pamiętnika z niewoli i wspomnień z lat 1814-18 zmarł w stolicy.

Upamiętnienia:

ul. Freta 10 - kościół o.o. Dominikanów - tablica pamiątkowa ufundowana przez rzemieślników warszawskich.

ul. Podwale u wylotu ul. Piekarskiej - pomnik zaprojektowany przez Stanisława Jackowskiego, wzniesiony w 1936 roku na placu Krasińskich, usunięty przez hitlerowców, przechowany potem w Muzeum Narodowym, ustawiony został ponownie w 1959 roku.

ul. Powązkowska 14 - zachodnia ściana kościoła św. Karola Boromeusza - tablica pamiątkowa w pobliżu miejsca domniemanego grobu, wmurowana w 1960 roku.

ul. Szeroki Dunaj 5 - Tablica pamiątkowa z brązu na frontowej ścianie jego własnego domu, pierwotnie odsłonięta 4 IV 1916 roku (przetrwiała do II wojny światowej), ponownie odsłonięta 9 IV 1961 roku.

Przed wojną patronował dzisiejszej ul. Porębskiej, do 1954.04.12 ulicom: Rozewskiej i Szachowej, do 1954.05.20 ul. Podkowy, do 1961.11.24 ul. Działuńczyków zaś do 1979.01.01 ul. Braterstwa Broni.

Ciekawostki

Jeszcze w XVI w. biegł tędy przesmyk, którym szły rury drewniane z wodą dla Starej Warszawy. Jako normalna ulica powstała w drugiej poł. XVII w., jako dojazd do pałacu Raczyńskich, podczas zamierzonej budowy kamienicy Jakuba Schultzenborfa. Zwano ją wtedy Wąską, bo jej szerokość była mniejsza niż 5-6 m. W XVII w. stał tu dwór księcia Janusza Radziwiłła, spalony przez Szwedów razem z resztą zabudowy. Po najeździe dwór odbudowano dla ks. Bogusława, a obok stanął murowany dwór majora Ludwika Orgiewalda. Dwór należał w 1754 do Waleriana Kicińskiego, sekretarza i łóżniczego królewskiego. W czasach stanisławowskich mieszkał tu w zajeździe poeta Stanisław Trembecki. Dwór istniał do 1901. W 1821 właścicielem sporej posesji był tu młynarz Krystian Tiesler. Później właścicielami tego terenu byli Alojzy Zandbang, a od 1863 Jan Goettlib Bloch. Na przeł. XVIII i XIX w. zwana ul. Raczyńską. Ulicę wybrukowano w 1854, a w latach 1866-7 i 1901-3 sukcesywnie poszerzano i naprawiano. W 1860 działał tu znany ogródek z piwiarnią Zacisze restauratora Zygmunta Rejmana. Zbudował on specjalny pawilon dla orkiestry wg proj. Roeslera. Kolejny dzierżawca ogródka, Kuziński, zmienił nazwę na Chateaux de Fleurs i urządził teatrzyk z występami orkiestry strażackiej i szansonetek. Od 1887 w części działał cyrk Salamońskiego. W latach 1881-1909 kursował tędy tramwaj konny. Pod koniec ulicę poszerzono i zmieniono jej nazwę na Szeroka. W 1919 ulicy nadano dzisiejszą nazwę. 13.08.1944 czołg z materiałami wybuchowymi, prawdopodobnie porzucony przez hitlerowców na pl. Zamkowym, przejęli powstańcy i podczas transportu ul. Kilińskiego, wśród ogólnej radości, materiały wybuchły, zabijając ok. 500 osób, raniąc ok. 300. 24.01.1944 hitlerowcy rozstrzelali pod ścianą pałacu Raczyńskich ok. 50 osób z łapanki. Po wojnie nie odbudowano zabytkowych nr-ów 1,3 i 5, budując bloki w 1968-9 i szkołę.

Stan obecny:

Nr 1: Pizzeria UFO.

~ Kamienica Raczyńskiego. Powstała w 1901-2 dla Karola Raczyńskiego, jako skromna czynszówka. Dom został zniszczony w czasie II wojny i rozebrany w 1946, choć oficyny przetrwały do 1968.

Nr 3: Salon sprzedaży samochodów SEAT. Pierwszy salon firmy Auto Barcelona, istniejącej od 1993 roku.

~ Kamienica Raczyńskiego. Powstała w 1901-2 dla Karola Raczyńskiego, jako skromna czynszówka. Dom został zniszczony w czasie II wojny i rozebrany w 1946, choć oficyny przetrwały do 1968.

Pomnik Ofiar Czołgu-Pułapki. Pomnik odsłonięto w 1975, wykonany został przez nieznanego autora. Powstał dla upamiętnienia wybuchu czołgu pułapki, przejętego przez powstańców na pl. Zamkowym 13.08.1944. Kiedy mieszkańcy Starówki przyszli obejrzyć zdobycz, czołg wybuchł, zabijając ok. 500 osób. Na pomniku widnieje napis: Miejsce uświęcone krwią 500 powstańców, mieszkańców Starówki, poległych 13.08.1944 od eksplozji czołgu z podstępnie założonym przez wroga materiałem wybuchowym. Pomnik powstał po długich staraniach kombatantów, żołnierzy batalionów Gustaw i Harnaś.

~ Nr 5: Kamienica Raczyńskiego. Powstała w 1903 dla Karola Raczyńskiego, jako skromna czynszówka. Dom został zniszczony w czasie II wojny i wyburzono jego ruiny w 1947.

Data nadania nazwy: 1921.07.05. 1957.05.28 przedłużona o odcinek w poprzek ul. Długiej i Świętojerskiej

